

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

MORSKI
INSTYTUT RYBACKI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
5

RYNEK RYB

stan i perspektywy

ISSN 1732-5889

**ANALIZY
RYNKOWE**

KWIECIEŃ 2006

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Polityka rybacka i regulacje rynku ryb – *E. Kuzebski, J. Seremak-Bulge, B. Pieńkowska*
- III. Światowy rynek ryb i owoców morza – *E. Kuzebski, K. Hryszko*
- IV. Krajowa produkcja ryb i owoców morza
 1. Rybołówstwo morskie – *E. Kuzebski*
 2. Rybactwo śródlądowe – *J. Seremak-Bulge*
- V. Popyt na ryby i owoce morza
 1. Przetwórstwo – *S. Szostak, J. Drożdż*
 2. Spożycie ryb – *B. Pieńkowska*
- VI. Handel zagraniczny rybami i owocami morza oraz ich przetworami – *K. Hryszko, E. Kuzebski*
- VII. Ceny ryb i ich przetworów – *J. Seremak-Bulge, S. Szostak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano
w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0-prefiks-22) 827-36-64
oraz
w Zakładzie Ekonomiki Rybackiej MIR
Kołłątaja 1, 81-332 Gdynia
Kierownik Zakładu – dr Emil Kuzebski, tel.: (0-prefiks-58) 73-56-118

AUTORZY:

dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge

• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-666

dr Emil Kuzebski

• MIR • Gdynia
Tel.: (0-prefiks-58) 73-56-118

dr Barbara Pieńkowska

• MIR • Gdynia
Tel.: (0-prefiks-58) 73-56-115

mgr Stanisław Szostak

• MIR • Gdynia
Tel.: (0-prefiks-58) 73-56-120

mgr inż. Krzysztof Hryszko

• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-719

mgr Jadwiga Drożdż

• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-770

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 11.04.2006 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w grudniu 2006 r.

REASUMPCJA

Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy w 2005 r. była mniejsza niż przed rokiem o 7% i wyniosła nieco ponad 408 tys. ton. Wpłynął na to przede wszystkim głęboki spadek połowów krajowych, który wyniósł 16%. Dynamicznie rozwijający się eksport został skompensowany większym importem. Połowy morskie zmniejszyły się w 2005 r. o 21,5% na skutek redukcji połowów na Bałtyku o 19% oraz połowów dalekomorskich o prawie 40%. Limity połowowe posiadane przez Polskę wykorzystane zostały w 57% (szproty) do 98% (dorsze). Połowy ryb słodkowodnych zwiększyły się o 2% wyłącznie na skutek wzrostu produkcji pstrągów w akwakulturze (tab.).

Podstawową przyczyną głębokiego spadku połowów morskich była niska opłacalność połowów, spowodowana niskimi cenami ryb i wysokimi cenami paliwa, wydłużonym okresem zakazu połowów dorszy oraz dużą liczbą dni sztormowych. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym wielkość połowów na Bałtyku była realizacja programu redukcji potencjału połowowego (tzw. programu złomowania). Od 1 maja do końca 2004 r. zakończyło połowy 120 łodzi i statków rybackich, a kolejnych 180 jednostek zaprzestano poło-

wów w trakcie 2005 r. W sumie potencjał połowowy floty bałtyckiej zmniejszony został o 35%¹. Na skutek wspieranej środkami pomocowymi redukcji potencjału połowowego prawie uległy przychody tych rybaków, którzy pozostali w zawodzie. Wskazują na to wyższe niż w roku ubiegłym o 3% połowy ryb tej grupy rybaków.

Niska dochodowość rybołówstwa morskiego w dalszym ciągu jest jednym z podstawowych problemów, którego nie udaje się rozwiązać. Pośrednio potwierdza to bardzo duże zainteresowanie programem złomowania statków. Środki zarezerwowane na ten cel w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006” są zbyt małe, aby pokryć zapotrzebowanie rybaków, zadeklarowane we wnioskach o złomowanie. Natomiast wykorzystanie środków przeznaczonych na rozwój rybactwa jest znacznie mniej zaawansowane.

Wysokie ceny paliwa, niska opłacalność połowów oraz postępujący program złomowania statków rybackich spowodują, że w 2006 r. połowy ryb na Bałtyku mogą być niższe niż w 2005 r. o ok. 10–20%. Połowy dalekomorskie powinny się utrzymać

na podobnym poziomie lub wzrosnąć.

Dynamicznie rosą obroty handlowe rybami i ich przetworami. Eksport ryb w 2005 r. wyniósł prawie 2 mld zł. W znakomitej większości był to reeksport przetworzonych ryb i mięsa z ryb pochodzących z importu – w tym przede wszystkim ryb wędzonych i przetworów z ryb, oraz konserw. Tak dynamiczny rozwój eksportu nie byłby możliwy bez importu, który wyniósł ponad 2,2 mld zł. W większości były to ryby i mięso z ryb. Szczególnie dynamicznie zwiększył się import łososi, który przekroczył 42 tys. ton, a Polska stała się jednym z największych importerów tego gatunku na świecie. Ujemne saldo handlu zagranicznego rybami i ich przetworami wyniosło w 2005 r. prawie 230 mln zł. W 2006 r. zwiększą się obroty handlowe rybami, a polski sektor rybny w większym niż obecnie stopniu uzależni się od importu. W 2006 r. udział importu w dostawach ryb na cele spożywcze wzrośnie z 62% do prawie 64%, podczas gdy w latach 2001–2002 wynosił 41–43%.

¹ Artykuł specjalny Flota Rybacka i jej zmiany.

Bilans ryb w Polsce (tys. ton wagi żywej)

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005 S	2006 P
Połowy morskie	204,4	160,3	173,6	136,3	130,0
w tym bałtyckie	146,9	142,7	153,8	124,3	115,0
- połowy ryb niekonsumpcyjnych	39,2	42,6	38,0	30,5	30,0
dalekomorskie	57,5	17,6	19,8	12,0	15,0
Połowy słodkowodne i akwakultura	55,5	56,8	53,0	54,1	53,6
Razem połowy konsumpcyjne	220,7	174,5	188,5	159,8	153,6
Import	374,1	424,5	481,5	521,5	580,0
Eksport	212,9	199,7	236,4	273,2	312,0
w tym: eksport z burty	55,0	28,0	31,7	22,0	25,0
eksport z lądu	157,9	171,7	204,7	251,2	274,6
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy	381,9	399,0	433,4	408,1	434,0

S – szacunek, P – prognoza

Źródło: Dane MIR oraz szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie danych IRŚ.

Rozwijający się eksport ryb wędzonych (zwłaszcza łososia importowanego z Norwegii) oraz pstrągów z produkcji krajowej do innych krajów członkowskich (w większości do Niemiec) stał się impulsem rozwoju przetwórstwa ryb. Przetwórstwo ryb w coraz większym stopniu uzależnia się od importu. Wartość produkcji przetwórstwa ryb w 2005 r. zwiększyła się o ponad 10% i wyniosła 3,15 mld zł. Wpłynął na to ponad 5% wzrost wolumenu oraz wyższe ceny uzyskiwane w eksporcie i na rynku krajowym. Rośnie udział bezpośredniego eksportu w sprzedaży przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego, który w 2005 r. wynosił około 43,5% wartości sprzedaży. Pogorszyła się w po-

równaniu z 2004 r. sytuacja finansowa przedsiębiorstw, jednak nadal jest ona znacznie lepsza niż przed integracją. Utrzymuje się wysoki poziom inwestowania w przetwórstwie ryb. Wiąże się to nie tylko z kontynuacją dostosowań do standardów wspólnotowych, ale w coraz większym stopniu z koniecznością poprawy konkurencyjności oferty handlowej.

O 10% zmniejszyło się spożycie ryb i ich przetworów, głównie ryb morskich. W 2005 r. bilansowe spożycie ryb zmalało do 11,4 kg/mieszkańca, w tym ryb morskich wyniosło 9,8 kg/mieszkańca. Spadło spożycie większości gatunków z wyjątkiem mintajów, ryb płaskich oraz pstrągów.

Udział ryb w wydatkach na żywność zwiększył się nieznacznie w rezultacie relatywnego podrożenia ryb. W 2006 r. spożycie ryb nieznacznie wzrosło, ale nie osiągnie poziomu z 2004 r.

W 2005 r. ryby należały do najszybciej drożejących produktów żywnościowych, zwłaszcza na poziomie zbytu. Ryby zdrożały w relacji do mięsa i jego przetworów oraz całej żywności. Przyrost cen sprzedaży w sektorze przetwórstwa ryb wyprzedził przyrost cen na poziomie detalu. Wpłynął na to rozwój sprzedaży eksportowej po cenach wyższych niż na rynku krajowym. Na poziomie producenta ruch cen był mniejszy, a niektóre gatunki ryb nawet staniały.

SUMMARY

The supply of fish on the domestic market in 2005 was 7% down on 2004 and totalled slightly above 408 thousand tons. It resulted from a decrease in domestic catches by 16%. Dynamic increase in exports was partly offset with growing imports. Sea catches in 2005 declined by 21,5% reflecting mainly reduction in Baltic Sea catches by 19% and deep sea catches by almost 40%. The overall TAC's allocated for Poland were utilised from 57% (sprouts) to 98% (cod). Fresh water catches increased by 2% which reflected rising trout production in aquacultures.

Low efficiency resulting from low prices of fish, high prices of fuel, extended period of cod protection and numerous storm days was a crucial factor leading the reduction of deep sea catches. In addition to that the enforcement of fishing boat liquidation programme limited catches on Baltic Sea. Since the 1st of May 2004 by the end of the year 120 fishing boats and ships were withdrawn from the business and further 180 in 2005. Overall capacity of Polish fishing fleet has been reduced by 35%. Reflecting the reduction of fishing capacity supported with the aid funds the revenue of fishermen remaining in the business

increased, which is indicated by their growing catches (by 3%)

Low profitability of sea fisheries is still considered one of basic unsolved problems, which is indirectly confirmed by huge interest in the programme of fishing boat liquidation. The value of applications for compensation of revenue foregone due to this programme exceeded financial allocations made in this respect within the framework of Sector Operation Programme „Fisheries and Fish Processing 2004-2006”. On the other hand the utilisation of funds allocated for the development of fisheries is not as such advanced.

High fuel prices along, low profitability of catches and undergoing liquidation programme will result in a further decline in catches on Baltic Sea by some 10-20% in 2006, while no changes or a slight increase is expected in the case of deep sea catches.

Foreign trade in fish and fish products shows a dynamic development. The value of fish exports in 2005 totalled almost PLN 2 billion. It was mostly re-export of processed fish, including mainly smoked fish and fish derivatives and also canned products. Such bulk increase would not be possible

without imports, which value totalled over PLN 2,2 billion. The most dynamic increase concerned salmon (over 42 thousand tons), in which case Poland became one of the largest importers in the world. The negative balance of foreign trade in 2005 amounted to PLN 230 million. The turnover of foreign trade in fish and fish products in 2006 is expected to increase. The reliance of Polish fish sector on import would increase from 62 to 64%, while in 2001 and 2002 the proportion varied from 41 to 43%.

Expanding export of smoked fish (in particular salmon imported from Norway) and domestic trout to other EU-member countries (mostly to Germany) triggered the development of domestic fish processing, which became heavy reliable on imports. The value of fish processing output in 2005 increased by over 10% to PLN 3,15 billion. It resulted from the increase of sales volume and higher prices achieved in exports as well as on the domestic market. The share of direct exports in sales of fish processors keeps increasing. In 2005 it accounted for 43,5% of total value of sales. Comparing to 2004 financial perfor-

¹ see special article in the Report: Changes in Fishing Fleet.

Fish balance sheet in Poland over the period of 2000-2006 ('000 t of live weight)

Item	2002	2003	2004	2005 E	2006 F
Total sea catches	204,4	160,3	173,6	136,3	130,0
of which Baltic Sea catches	146,9	142,7	153,8	124,3	115,0
- industrial catches (non for consumption)	39,2	42,6	38,0	30,5	30,0
Deep-sea catches	57,5	17,6	19,8	12,0	15,0
Fresh-water catches and aquaculture	55,5	56,8	53,0	54,1	53,6
Total domestic catches	220,7	174,5	188,5	159,8	153,6
Import	374,1	424,5	481,5	521,5	580,0
Export	212,9	199,7	236,4	273,2	312,0
including: ship to ship trade	55,0	28,0	31,7	22,0	25,0
from land	157,9	171,7	204,7	251,2	274,6
Domestic supply of fish for consumption	381,9	399,0	433,4	408,1	434,0

E – estimation, F – forecast

Source: Sea Fisheries Institute data and the IAFE estimations on the basis of Inland Fisheries Institute data.

mance of the sector deteriorated. However it was still significantly better than prior the enlargement. It is linked with on-going adjustments to the EU standards and what is recently of growing importance with a necessity improve competitiveness of the trading offer.

The consumption of fish (mainly sea fish) and fish products in 2005

was 10% down on 2004 and totalled 11,4 kg per capita, including 9,8 kg per capita of sea fish. The decline concerned majority of species with exception of Alaska pollock, trout and flounder type fish. The share of expenditure on fish significantly increased which resulted from a rise in relative fish prices. In 2006 fish consumption is expected to increase, however it would not recover to the level observed in 2004.

In 2005 fish prices showed one of the highest increases among the other food product prices, in particular at the wholesale level. The increase in producer prices was higher than at the retail level, which reflected development of exports at prices higher than reported on the domestic market. Producer prices showed smaller increases, the prices of certain fish even declined.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek ziemniaka (29) • maj 2006,
2. Rynek drobiu i jaj (29) • maj 2006,
3. Rynek mięsa (30) • maj 2006,
4. Rynek cukru (29) • czerwiec 2006,
5. Rynek zbóż (30) • czerwiec 2006,
6. Rynek rzepaku (29) • czerwiec 2006,
7. Rynek owoców i warzyw (28) • czerwiec 2006,
8. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (30) • wrzesień 2006,
9. Rynek pasz (20) • październik 2006,
10. Rynek mleka (31) • październik 2006,
11. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (24) • grudzień 2006,
12. Popyt na żywność (7) • grudzień 2006,
13. Rynek ryb (6) • grudzień 2006,
14. Rynek ziemi rolniczej (9) • grudzień 2006.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2006 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-685, faks 827-19-60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
